

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

(Danıştay'ın İptal Kararı Üzerine Verilen)
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2002-1-27 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 05-65/928-250
Karar Tarihi : 6.10.2005

10

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Rifki ÜNAL, Prof.Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER : Harun ULU, Özgür BAL

C. ŞİKAYET EDEN : - Gizlilik talebi vardır.

20

D.HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

- Paşabahçe Cam Sanayi ve Ticaret A.Ş.
İş Kuleleri, Kule 3 34330 4. Levent-İstanbul

E. DOSYA KONUSU : Danıştay 13. Dairesi'nin 26.6.2003 tarih, 03-45/523-231 sayılı Rekabet Kurulu kararının iptaline ilişkin 13.7.2005 tarih ve 2005/3451 sayılı kararı üzerine, Paşabahçe Cam Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin bayilerine yönelik 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal eder nitelikteki eylemlerinin yeniden değerlendirilmesi.

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ : Paşabahçe Cam Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin bayilerine yönelik hakim durumunu kötüye kullanarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ : Kurum kayıtlarına 1.3.2002 tarih ve 964 sayı ile intikal eden başvuru üzerine hazırlanan 16.6.2003 tarih ve 2002-1-27/BN-03-HHÜ sayılı Bilgi Notu Kurul'un 26.6.2003 tarih ve 03-45/523-231 sayılı toplantısında görüşülmüş ve şikayetin reddine karar verilmiştir.

40

Anılan Kurul kararı, şikayetçi tarafından iptal istemli açılan dava sonucunda, Danıştay 13. Dairesi'nin 13.7.2005 tarih ve 2005/3451 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

05-65/928-250

Bunun üzerine 15.8.2005 tarih ve 05-51/785-M sayılı Kurul toplantısında; 4054 sayılı Kanun uyarınca soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti için önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

50 Önaraştırma sonucunda düzenlenen 30.9.2005 tarih ve 2002-1-27/ÖA-05-HU sayılı önaraştırma raporu 3.10.2005 tarih ve REK.0.05.00.00-196 sayılı Başkanlık önergesi ile 05-65 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; söz konusu şikayet başvurusundaki iddiaların 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceği ve konuya ilişkin soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

60 I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Hakkında önaraştırma yapılan Paşabahçe Cam Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Paşabahçe)'nin faaliyet alanı cam ev eşyası üretimi ve pazarlamasına ilişkindir. Cam ev eşyası kendi içinde alt gruplara ayrılabilmeyle birlikte, söz konusu önaraştırmanın niteliği bakımından ilgili ürün pazarı "cam ev eşyası pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Önaraştırmaya konu cam ev eşyası üretimi ve pazarlanmasının tüm Türkiye pazarına yönelik gerçekleştirildiği dikkate alındığında, ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tespit edilmiştir.

70 I.2. Yapılan İnceleme

I.2.1. Şikayetin Kapsamı

Şikayet dilekçesinde;

- Paşabahçe'nin ihraç edilmek üzere alınan cam ürünlerini belli bayilere, yurt içi satış fiyatına göre %25 - %100 oranında daha ucuz verdiği, bunun neticesinde de şikayet sahibinin yurt dışındaki pazarını kaybettiği ve önceki alacaklarının tahsilinde zorluk çektiği,
- 80 – Ege Bölgesi'nde (İzmir) Paşabahçe'nin teşvik etmesi ile şikayetçinin bazı yatırımlar yaptığı, bir yıl kadar sonra Paşabahçe yönetiminin değişmesi neticesinde, verilen sözlerin tutulmamasıyla şikayetçinin zarara uğratıldığı,
- Paşabahçe'nin cam ev eşyası ürünleriyle ilgili yaptığı kampanyalardan bayinin stoğunda bulunan ürünlerin yararlandırılmadığı,
- Şikayetçi firma "market müşterisi" sayılmadığından, "market müşterileri"ne sağlanan vade avantajlarından yararlandırılmadığı

ifade edilmiştir.

90 Şikayet dilekçesinde yer alan hususların rekabet kuralları karşısındaki değerlendirmesi yapılmadan önce cam ev eşyaları piyasası, bu piyasadaki Paşabahçe'nin yeri ve faaliyetleri hakkında bilgi verilecektir.

1.2.2. Cam Ev Eşyası Pazarı

Paşabahçe'nin pazara arz ettiği ürünler, kullanım şekline göre aşağıdaki gruplardan oluşmaktadır:

- Bardak: Su bardağı, çay bardağı, meşrubat bardağı, rakı bardağı, şarap bardağı vb. her nevi bardak türü
- 100 - Tabak: Her türlü yemek tabağı, çukur tabak, pasta tabağı, kase vb.
- Çay/kahve içmek için kullanılan her türlü kulplu fincan ve kupa
- Hediye/teknik/dekoratif ürünler: Vazo, mumluk, şekerlik, küllük ve diğer sofraya mutfak eşyası
- Saklama kabı ve kavanoz
- Pişirme kabı/tencere

1.2.3. Paşabahçe'nin Dağıtım Ağı

110 Paşabahçe'nin ürünleri aşağıda belirtilen pazar kesimleri tarafından satın alınmaktadır.

- a) Ev Kesimi
- b) İkrâm Kesimi
- c) Endüstri Kesimi

Paşabahçe bu kesimlere ürünleri büyük oranda yetkili satıcılar aracılığı ile ulaştırmakla birlikte kısmen doğrudan satış yapmaktadır.

Paşabahçe'nin dağıtım sistemi aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

120

Direkt Dağıtım: Bu grupta yer alan müşterilere Paşabahçe doğrudan satış yapmaktadır. Bu grupta yer alan müşterileri ulusal zincir süper/hiper marketler, katlı mağazalar, ihtisas mağazaları, bazı büyük zincir tesisler ile sınıai kullanım amaçlı teknik özellikli ürün talep eden kuruluşlar oluşturmaktadır.

Yetkili Satıcılar: Paşabahçe'nin yetkili satıcıları genel toptancılar, ikram toptancıları ve market müşterileri olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

130

Genel Toptancılar: Standart ürünlerin dağıtımını üzerine yoğunlaşan ve ev kesiminde züccaciye perakendecilere, yerel market zincirlerine, münferit marketlere, pazarcılara, particilere ve ara toptancılara dağıtım yapan bayilerdir.

İkram Toptancıları: Üst sınıf ikram kesimi müşterilerinin masa üstü, mutfak gereçleri, tekstil ürünleri vb. her türlü ihtiyaçlarını tedarik konusunda uzmanlaşmış bayilerdir.

140 *Market Toptancısı (market müşterisi):* 2000 yılı başından itibaren Türkiye’de hızlı büyüme trendine giren süper/hiper marketlere Paşabahçe direkt satış yapmaya başlamıştır. Ancak büyüme potansiyeli gösteren küçük yerel marketlerde raflarda cam züccaciye ürünlerinin çok düşük pay alması, Paşabahçe’nin alım boyutları itibari ile bu küçük marketlere direkt hizmet verememesi, mevcut sistemdeki genel toptancıların ise bu marketlere istenen boyutta hizmet verememesi veya vermeye istekli olmaması nedeni ile şirket, sadece bu hizmetleri yerine getirecek yeni bir bayi kategorisi (market toptancısı) oluşturmuştur.

I.3. Değerlendirme

150 Şikayet başvurusunda, Paşabahçe’nin eylemlerinin 4054 sayılı Kanun’un 6. maddesini ihlal ettiği ileri sürülmektedir. İlk olarak belirtmek gerekir ki; sağlayıcı-bayi arasındaki anlaşmalar/ilişkiler nitelikleri gereği ancak 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebilecektir. Bayilik anlaşmalarının ve ilişkilerinin 4054 sayılı Kanun’un 6. maddesi kapsamında değerlendirilmesi olasılığı hemen hemen hiç yoktur. Nitekim Rekabet Kurulu, hakim durumdaki teşebbüsün mal vermeyi kesmesinin veya bayileri (yeniden satıcı) arasında miktar ayrımcılığı yapmasının Kanun’un 6. maddesini ihlal etmediğine karar vermiştir. Rekabet Kurulu’nun Türkiye Kömür İşletmeleri’ne (TKİ) ilişkin kararında¹; kömür pazarında hakim durumda olan TKİ’nin uzun süredir mal satmakta olduğu teşebbüslere mal vermeyi durdurarak bazı şehirlerde sadece bir bayi atamasının rekabet kuralları ile çelişmediği belirtilmiştir. Kurul, TKİ Ege Linyitleri Müessesesi’yle ilgili kararında² ise hakim durumdaki ilgili müessesenin bayilere değişik miktarlarda kömür tahsis etmesinin Kanun’un 6. maddesinin ihlali olarak değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir. Bu iki kararda yer verilen hususlar hakim durumdaki teşebbüs ile bayileri arasında çıkabilecek en büyük sorunların rekabet kuralları karşısındaki değerlendirmesine ışık tutması bakımından önemlidir.

170 Şikayet dilekçesinde yer verilen hususlara ilişkin değerlendirmelerin Paşabahçe’nin ilgili pazarda hakim durumda olup olmadığı konusundan bağımsız olması, başka bir ifade ile Paşabahçe hakim durumda kabul edilse bile bunun iddialara ilişkin değerlendirmeleri değiştirmemesi nedeniyle hakim durum analizi yapılmamıştır.

Bu açıklamalardan sonra şikayet başvurusunda yer alan iddiaların 4054 sayılı Kanun karşısındaki değerlendirilmesine aşağıda yer verilmiştir.

¹ 19.10.2004 tarih, 04-66/949-227 sayılı Kurul Kararı

² 03.03.2005 tarih, 05-12/137-50 sayılı Kurul Kararı

05-65/928-250

- Şikayetçinin market müşterilerine sağlanan vade avantajlarından yararlandırılmadığı

180 Kendilerinden istenen bilgiler çerçevesinde Paşabahçe yetkilileri tarafından gönderilen açıklama yazılarında; şirketin 2000 yılı boyunca kesimlere göre pazarlama, direkt satışlarını artırma, kesimlere göre dağıtım kanalı oluşturma yönünde yeniden yapılanma çalışmalarını tamamladığı, 2001 başından itibaren bir nevi yetkili satıcılık sistemi olan “Seçilmiş Toptancı Müşteri” uygulamasını başlattığı ve bu kategorideki toptancı müşterilerine yapacağı fiyatlandırma, prim ve teşvik usullerini duyurduğu ifade edilmektedir.

Bu açıklamalara göre; pazardaki gelişmeler dikkate alınarak bu usuller zaman zaman revize edilmiş, 2003 yılında “Yetkili Satıcılık” başlığı altında toplanmıştır.

190 Şikayetçi konumundaki firmanın da bu bağlamda 2001 yılından itibaren “Seçilmiş Müşteri” olarak Paşabahçe’yle çalıştığı; 2003 yılının Mart ayında ise şikayetçi firma ile ödemeler konusunda yaşanan ihtilaftan dolayı çalışmaya son verildiği belirtilmektedir. Ödemelerini ısrarlara rağmen yapmadığı ifade edilen firmanın borcunun, mevcut teminat mektubunun nakde çevrilmesiyle kısmen kapatılarak, ticari ilişkinin sona erdirildiği ifade edilmektedir.

200 Paşabahçe’nin yukarıda özet olarak verilen dağıtım sistemi incelendiğinde, “direkt dağıtım” ve “yetkili satıcılar” halinde iki ayrı gruba ayrıldığı görülmektedir. Burada “market müşterileri” direkt dağıtım grubunda yer alırken, şikayetçi firma gibi genel toptancıların “yetkili satıcılar” grubuna girdiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, dağıtım sisteminin farklı kısımlarında yer almaları nedeniyle, market müşterileri ile şikayetçi firmaya sağlanan vade avantajlarının farklılaşabileceği ve bu farklılığın bir ayrımcılık olarak sayılamayacağı sonucuna varılmaktadır.

- Paşabahçe’nin ihraç edilmek üzere alınan ürünlerinde bayilere farklı fiyatlar uygulaması neticesinde şikayetçinin yurtdışında pazar kaybetmesi ve alacaklarını tahsilde zorluk çekmesi

210 Bu iddiada özetle, Paşabahçe’nin şikayetçi aleyhine bayileri arasında yurt dışı satışlar açısından fiyat ayrımcılığı yaptığı belirtilmektedir. İddianın kapsamı ihraç amacıyla alınan ürünlere ilişkindir. İhracat söz konusu olduğunda Türkiye pazarının dışına çıkılmakta olup, sağlayıcı bayileri ile olan ilişkilerinde yurt dışı faaliyetleri açısından serbest durumdadır.

- Paşabahçe’nin teşvikiyle yatırım yapılması ancak Paşabahçe’nin verdiği sözleri tutmaması

220 Şikayet başvurusunda; Ege Bölgesi’nde Paşabahçe’nin teşviki ile yatırım yapıldığı, bir yıl kadar sonra Paşabahçe yönetiminin değişmesi neticesinde, verilen sözlerin tutulmaması sonucu zarara uğrandığı ifade edilmektedir. Bu

05-65/928-250

husus Paşabahçe ve şikayetçi arasındaki borç-alacak/hak-yükümlülük konularına ilişkin olup, bu konudaki ihtilaflar rekabet kuralları ile ilgili bulunmamaktadır.

- Yapılan kampanyalardan bayinin stoğunda bulunan ürünlerin yararlandırılmaması

Kampanyalarla ilgili koşul, hak ve yükümlülükler de Paşabahçe ile şikayetçi arasındaki ticari ilişkileri ilgilendirmekte olup, bu hususta çıkan ihtilafların 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilecek bir yönü bulunmamaktadır.

230

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler doğrultusunda, şikayet dilekçesinde yer verilen iddiaların Paşabahçe ve şikayetçi arasındaki ticari ihtilaflara ilişkin olduğu, rekabet kurallarını ilgilendiren bir yönünün bulunmadığı, bu nedenle Paşabahçe hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

İlk İnceleme ve önaraştırmaya ait tüm raporlar, Danıştay'ın iptal kararı, tüm dosya münderecatında yer alan bütün bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; şikayet dilekçesinde yer verilen iddialar ile ilgili olarak Paşabahçe Cam Sanayi ve Ticaret A.Ş. hakkında 4054 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

240